

OCTOGENARUL VASILE PAVEL ESTE UN ÎNVINGĂTOR

Abstract. The doctor habilitate Vasile Pavel, a remarkable dialectologist and scholar, reaches the age of 80 years. His octogenarian age, fortified during 55 years of scientific research and teaching, is crowned with remarkable achievements. A recognized specialist in dialectology, linguistic geography and in nomination theory (onomasiology), the celebrated professor is concerned directly, more or less, with other areas such as general linguistics, contacts between languages, sociolinguistics, speech culture, unity of the Romanian language.

Keywords: Vasile Pavel, dialectologist, dialectology, linguistic geography, nomination theory.

Figură proeminentă a vieții noastre culturale, reprezentant de seamă al lingvisticii românești, cu o autoritate în țară și peste hotare, doctorul habilitat Vasile Pavel a împlinit vârsta de 80 de ani.

Vârsta octogenară atinsă de către domnul Vasile Pavel la 14 iulie 2014, fortificată de 55 de ani de activitate științifică și pedagogică, s-a încununat cu remarcabile realizări. Specialist consacrat în domeniul dialectologiei, geografiei lingvistice și al teoriei nominației (al onomasiologiei), omagiatul este preocupat în mod direct, mai mult sau mai puțin, și de alte domenii, precum sunt lingvistica generală, contactele dintre limbi, sociolingvistica, cultura vorbirii, unitatea limbii române.

Interesul pentru studiul graiului strămoșesc l-a avut încă din anii studenției. După absolvirea, în 1959, a Universității din Cernăuți, viitorul dialectolog lucrează trei ani în calitate de profesor de limba și literatura română în școala medie din comuna Horbova, regiunea Cernăuți. În septembrie 1962 se stabilește cu traiul la Chișinău, fiind invitat de conducerea Institutului de Limbă și Literatură al AȘM (în acel timp postul de director al Institutului îl deținea academicianul Nicolae Corlăteanu). Angajat în funcția de cercetător științific inferior la Sectorul de Dialectologie, V. Pavel pornește, în cercetare, de la deplasările sistematice pe teren, de la izvoarele viului grai popular. Cunoaște îndeaproape munca grea a anchetelor de teren, dar care i-au deschis, în studiul graiurilor, o perspectivă largă: „perspectiva spațială”. Ariile de cercetare se întind de la Maramureșul istoric și până la Caucaz.

În domeniul geografiei lingvistice dialectologiei disting trei etape de cercetare: **înregistrarea** varietăților dialectale în baza anchetelor, **cartografierea** materialului colectat și **interpretarea** acestuia sub diverse aspecte. În toate aceste direcții domnul Pavel s-a implicat activ și constant.

În intervalul 1968-1973 a văzut lumina tiparului *Atlasul lingvistic moldovenesc* (ALM) în patru volume, autori: Vasile Pavel, Victor Comarnițchi, Vasile Melnic, Rubin Udler. Lucrarea a fost concepută ca un atlas regional în raport cu *Atlasul lingvistic român*, atlas național, realizat de Sever Pop și Emil Petrovici, sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Ulterior, în 1980, autorii *Atlasului lingvistic moldovenesc* au fost distinși cu Premiul întâi al Prezidiului AȘM.

Problemele dialectologiei și ale geografiei lingvistice au rămas în continuare preocuparea centrală a profesorului Vasile Pavel. Domnia Sa reușește să scoată de sub tipar patru monografii de referință în dialectologia și onomasiologia românească, printre care vom aminti, pentru moment, titlul *Nominația lexicală* (1983), studiul monografic *Comunicare literară și grai local în mediul școlar* (2011), scris în colaborare cu doctorul Ana Cozari, care e orientat spre spațiul educațional.

Dialectologia și onomasiologia, susține domnul Pavel, sunt ramuri adiacente ale lingvisticii, însă problemele teoretice ale acestora și semnele glotice din domeniu sunt cercetate adesea în mod separat, „în detrimentul ambelor discipline” (V. Pavel, *Cercetări de onomasiologie, în perspectiva geografiei lingvistice*. În: „Fonetica și dialectologie”, XII, 1993, p.133-141; Ibidem. *Onomasiologie et géolinguistique*. În: „Hommage á Jacque Allières. Vol. II: Romania sans frontières”, Toulouse, 2001, p. 527-535).

În lucrările profesorului Vasile Pavel problemele de onomasiologie (motivația, forma internă, procedeele nominației etc.) sunt cercetate în lumina datelor oferite de atlasele lingvistice.

Domnia Sa a contribuit enorm la alcătuirea, pregătirea pentru tipar și editarea *Atlasului lingvistic român pe regiuni. Basarabia, nordul Bucovinei, Transnistria* (ALRR. Bas), în patru volume (1993-2003) – continuare directă a *Atlasului lingvistic moldovenesc*, o reluare sub un titlu revăzut și o punere în valoare a unor materiale lexicale autentice. Hărțile din *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Basarabia*, comportă un caracter interpretativ (la cartografiere au fost folosite simbolurile). La momentul scoaterii de sub tipar a celui de al doilea volum, profesorul Ștefan Munteanu (Timișoara) menționa că acest atlas, citez, „este o lucrare de primă mărime a lingvisticii din Republica Moldova și a lingvisticii românești în general”.

Lucrarea a fost apreciată cu premiul „B. P. Hasdeu” al Academiei Române și cu premiul AȘM (2005).

Este deosebit de importantă participarea profesorului Vasile Pavel la elaborarea a trei atlase lingvistice cu caracter internațional:

- *Atlasul dialectologic carpatic comun*, în 7 volume, inițiat în 1974 de Institutul de Slavistică și Balcanistică, or. Moscova, la care s-au alăturat comitetele naționale din Polonia, Moldova, Ucraina, Ungaria, Cehia, Slovacia, Serbia. Este o ediție definitivată, scoasă de sub tipar în perioada 1989-2005;

- *Atlasul lingvistic romanic*, vol. I-III (1995-2009), instituția coordonatoare: Centrul de Dialectologie de la Universitatea „F. Stendhal” din Grenoble, fiind un atlas interpretativ, preconizat să fie alcătuit din 11 volume;

• *Atlasul limbilor Europei*, vol. I, fasc. I-VII (1983-2007), de asemenea este un atlas interpretativ. În ultimii ani președintele acestui atlas este profesorul Nicolae Sarmandu (București).

Regretatul academician Silviu Berejan în studiul său *Dialectologul Vasile Pavel în geografia lingvistică românească și romanică*, publicat în revista „Glasul Bucovinei”, nr. 4, 2006, menționează că în atlasele lingvistice panromanice, „lucrări de cel mai înalt prestigiu în materie de geografie lingvistică din Europa, este fixat că în Republica Moldova limba vorbită de cetățenii ei este româna” (p. 21), fapt afirmat întotdeauna și în studiile profesorului Vasile Pavel.

Rezultatele multiplelor confruntări cu îndărătnicia cercetării faptelor, Vasile Pavel le-a pus în discuție publică la diferite conferințe științifice, simpozioane și congrese care și-au ținut lucrările în Republica Moldova, Federația Rusă, Ucraina, Armenia, Lituania, România, Franța, Italia, Spania, Slovacia.

Profesorul Vasile Pavel este un Învingător.

Un înțelept a spus că:

„Vei fi un Învingător când..

Vei avea încredere în tine însuși și nu te va interesa ce-ți vor spune alții;

Vei ști să distingi un zâmbet de o zeflema și vei prefera să lupți toata viața decât să cumperi o victorie falsă;

Vei acționa din convingere și nu din lingușire;

Vei ști să ierți la fel de repede ca atunci când îți ceri scuze;

Vei ști să mergi alături de un sărac, fără să uiți că este un om și alături de un bogat fără să gândești că este Dumnezeu;

Vei ști să oferi liniște celui care nu-ți cere vorbe și absența celui care nu te apreciază;

Nu va mai trebui să suferi pentru a cunoaște fericirea;

Nu vei încerca să găsești răspunsuri în cele din jurul tău, ci în Dumnezeu și în propria-ți persoană;

Îți vei accepta greșelile și nu-ți vei pierde răbdarea”.

Mai adăugăm că Vasile Pavel e un Învingător, pentru că a ajuns la vârsta senectuții, arătând ca un bărbat în floarea vârstei. Pentru că toate cele enumerate mai sus i se potrivesc de minune. Pentru că a putut să ajungă la culmile reușitelor fără grabă, fără a da din coate împingându-i pe alții, cu calmitate și o adâncă filozofie interioară, pe care o cunoaște doar Domnia Sa.

Profesorul Vasile Pavel, îmi face impresia, nu are frică de ziua de mâine. Posibil că Domnia Sa cunoaște adevărul: „Nu te teme de ziua de mâine, Dumnezeu e deja acolo”.

Mult stimat și iubite profesor, cu prilejul slăvitei Dumneavoastră aniversări acceptați sincerele noastre felicitări, exprimându-vă recunoștință, alese considerațiuni, urări de sănătate trupească și sufletească și dorindu-vă noi succese pe tărâmul propășirii culturii naționale. La mulți și fericiți ani!

ANGELA SAVIN-ZGARDAN
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)